

การเลือกตั้งซ่อมเขต 7 จังหวัดขอนแก่นกับชัยชนะของพรรคพลังประชาชน

The By-Election of 7th Electoral District, Khon Kaen Province and the Victory of Palang Pracharath Party

สมภพ วรวิวัฒน์วงศ์* ศิวัช ศรีโศคางกุล**

Somphop Worawiwattanawong, Siwach Sripokangkul

Received: February 9, 2020 Revised: February 20, 2020 Accepted: February 24, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

พรรคเพื่อไทยสามารถครองที่นั่งในจังหวัดขอนแก่นเป็นเวลานานนับจากเป็นพรรคไทยรักไทยในอดีต ในกรณีของเขตเลือกตั้งที่ 7 ซึ่งครอบคลุมอำเภอหนองเรือและอำเภอมัญจาคีรีเช่นกัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนี้ถูกผูกขาดจากพรรคเพื่อไทยมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม จากกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้นวธ เตชะเจริญสุข ส.ส. เขต 7 พ้นสภาพการเป็น ส.ส. เนื่องด้วยเหตุที่นวธถูกคำพิพากษาให้ประหารชีวิต จึงมีการเลือกตั้งซ่อมใหม่เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า สมศักดิ์ คุณเงิน จากพรรคพลังประชาชน ชนะ ธนิช มาลีพิทักษ์ จากพรรคพรรคเพื่อไทยด้วยคะแนน 40,252 ต่อ 38,010 คะแนน ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้สมศักดิ์ คุณเงิน ชนะ ธนิช มาลีพิทักษ์ ส่วนวิธีดำเนินการอาศัยการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก ตลอดจน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับแกนนำพรรคเพื่อไทยและพรรคพลังประชาชน พรรคละ 1 คน ชาวบ้านในอำเภอหนองเรือและอำเภอมัญจาคีรี จำนวนอำเภอละ 3 คน รวมถึงเจ้าหน้าที่จากอาสาสมัคร We watch จำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างน้อย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัญหาของการเลือกตั้งซ่อมในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย 2) ปัญหาด้านเอกภาพในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคเพื่อไทย 3) คุณสมบัติโดดเด่นของสมศักดิ์ คุณเงิน 4) ความไม่ร่วมมือของพรรคฝ่ายค้าน 5) ธรรมชาติของการหาเสียงในช่วงเลือกตั้งซ่อมของพรรคฝ่ายรัฐบาล และ 6) ความไม่ชอบมาพากลของการเลือกตั้ง ส่งผลให้พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งในพื้นที่เขต 7 จังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ (Keywords): พรรคเพื่อไทย, พรรคพลังประชาชน, การเลือกตั้ง, จังหวัดขอนแก่น

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น Master of Public Administration Program, College of Local Administration, Khon Kaen University

** วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น College of Local Administration, Khon Kaen University

Abstract

Since the transformation from the former “Thai Rak Thai Party” to “Pheu Thai Party”, this party had been granting by majority of the suffrages in the area of Khon Kean Province including the seventh electoral district of Mancha Khiri District and Nong Rua District where most of the constituencies had also voted for the candidates of this Party. However, as the result of the Constitutional Court’s judgment for the capital punishment of Nawat Torcharoensuk, who was the former representative of the aforementioned district, the by-election had been held on December 22, 2019. The election returns were the victory of Mr. Somsak Khun-gnern from Palang Pracharath Party over Thanik Maseephitak from Pheu Thai Party 40,252 to 38,010. Therefore, under the aim on the studying of the factors of the mentioned victory, this article had been created in accordance to the application of the method of documentary research, in-depth interview with each mainstay of the Pheu Thai Party and Palang Pracharath Party, three Nong Rua District citizens, three Mancha Khiri District citizens, and five We Watch volunteers. The result of this study revealed six key factors as follows: 1) problems in the by-election system in Thailand, 2) unity in the selection of the candidates within the Pheu Thai Party, 3) the outstanding qualification of Mr. Somsak Khun-gnern, 4) lack of unity of the opposition parties, 5) the nature of the election campaign for the by-election of the coalition government parties, and 6) some unclean behaviors in election. All of the aforementioned factors had been considered as reasons for the victory of Palang Pracharath Party in the seventh electoral district of Khon Kaen Province.

Keywords: Pheu Thai Party, Palang Pracharath Party, Election, Khon Kaen Province

บทนำ (Introduction)

พื้นที่ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้นาวี เตาะเจริญสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นพ้นสภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เขต 7 จังหวัดขอนแก่น (ครอบคลุมอำเภอหนองเรือและอำเภอมัญจาคีรี) เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 เนื่องด้วยเหตุที่นายนาวีถูกคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ในกรณีจ้างวานฆ่าอดีตปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ขาวคราว การเตรียมความพร้อมต่อการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งของนาวีในจังหวัดขอนแก่นต่างได้รับการกล่าวขานถึงเป็นจำนวนมากจากหลากหลายภาคส่วนในสังคมไทย เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นถือว่าเป็นหนึ่งในจังหวัดฐานเสียงสำคัญของพรรคเพื่อไทย (ไทยโพสต์, 25 พฤศจิกายน 2562) หากย้อนกลับไปถึงการเลือกตั้งระดับชาติในจังหวัดขอนแก่นก่อนหน้านี้ พรรค

ไทยรักไทย (หรือต่อมาคือพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทย) คว่ำชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไป ในปี 2544 โดยได้ ส.ส. จำนวน 9 คนจาก 11 คน ส่วนการเลือกตั้งในปี 2548 พรรคไทยรักไทย ได้รับชัยชนะยกทั้งจังหวัดจำนวน 11 คน ต่อมาการเลือกตั้งในปี 2550 ส.ส. ของพรรคพลังประชาชนทั้ง 11 คนได้เป็นตัวแทนของชาวขอนแก่นทั้งจังหวัดเช่นกัน ตลอดจนการเลือกตั้งในปี 2554 พรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งในขอนแก่นยกทั้งจังหวัด โดยได้ ส.ส. จำนวน 10 คนจาก ทั้งหมด 10 คน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563)

ขณะที่การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ถือเป็นการเลือกตั้งอีกครั้งหลังจาก ที่สังคมไทยว่างเว้นจากการเลือกตั้งมาเป็นเวลากว่า 5 ปี นับจากการทำรัฐประหารของพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ก่อนการเลือกตั้งดังกล่าว รัฐบาล ภายใต้การนำของพล.อ.ประยุทธ์และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะ สืบทอดอำนาจต่อไป ไม่ว่าจะเป็นกระทำผ่านรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ซึ่งออกแบบป้องกันไม่ให้พรรค การเมืองขนาดใหญ่ โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทย ให้ได้เป็นรัฐบาลผ่านรูปแบบระบบการเลือกตั้งแบบ จัดสรรปันส่วนผสม รวมถึง การให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของ คสช. จำนวน 250 คน สามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ จากนั้น มีการจัดตั้งพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งเป็นพรรคที่ แสดงจุดยืนว่าจะสนับสนุนให้พล.อ.ประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป โดยดึงอดีตนักการเมืองจาก พรรคการเมืองจำนวนมากเข้ามาสังกัด ตลอดจน การที่ คสช. ออกกฎระเบียบมากมายเพื่อบั่นทอน ศักยภาพของพรรคการเมืองอื่น ๆ ตรงกันข้ามกับที่เอื้อให้กับพรรคพลังประชารัฐ อีกทั้งการใช้ มาตรา 44 ต่อบุคคลและการแต่งตั้งบุคลากรจำนวนมากเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระเพื่อ รับประทานให้เป้าหมายของ คสช. บรรลุผล (Kongkirati & Kanchoochat, 2018)

ที่สำคัญ ปฏิเสธไม่ได้ว่า กว่า 5 ปีภายใต้รัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ยังได้กระทำหลายประการ เพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับตนเองและความเสียเปรียบให้กับฝ่ายตรงข้ามก่อนการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยกลไกรัฐและนโยบายรัฐบาลเพื่อการหาเสียงฝ่ายเดียวของพล.อ.ประยุทธ์ โดยเฉพาะการใช้เจ้าหน้าที่จากกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เข้าไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อนำนโยบายของรัฐบาลไปอธิบายพูดคุยให้ชาวบ้านเข้าใจ พร้อมกับสอดส่อง/ปิดปากชาวบ้านที่กระดังกระเดื่องต่อรัฐบาล (ชนิษฐา เทพจร, 2561) รวมถึง อาศัยนโยบายประชารัฐจำนวนมากเพื่อหวังครองใจชาวบ้านรากหญ้า ยิ่งก่อนการเลือกตั้งไม่นานนัก มีทั้งการแจกเงินผ่านบัตรคนจน ช่วยเหลือค่าน้ำ-ค่าไฟ นาน 10 เดือน ช่วยเหลือค่าเช่าบ้านเดือนละ 400 บาท และ ช่วยเหลือค่าเดินทางไปรักษาพยาบาล 1,000 บาท ฯลฯ (ข้าวสด, 2 ธันวาคม 2561) ควบคู่กับการขึ้นเงินเดือนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ (อสม.) จากเดือนละ 600 บาทเป็น 1,000 บาท ครอบคลุมจำนวน อสม.ถึง 1,054,729 คน นโยบายการแก้ปัญหาหนี้ นอกระบบ และการคืนโฉนดที่ดินทำกินให้ประชาชนทั่วประเทศ ตลอดจนนโยบายและโครงการอื่น ๆ ที่รัฐบาลใช้หาเสียงฝ่ายเดียว (ประชาชาติ, 17 พฤษภาคม 2561) ในขณะเดียวกัน ประชาชน จำนวนมากที่ต่อต้าน คสช. ต่างถูกกลั่นแกล้งและดำเนินคดี กล่าวคือ เมื่อครบรอบสี่ปีหลังการทำ

รัฐประหาร คสช. ได้ดำเนินคดีกับประชาชนไปแล้วไม่น้อยกว่าจำนวน 640 คน โดยแบ่งเป็นคดีมาตรา 112 จำนวน 131 คน ประชาชนถูกตั้งข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 จำนวน 78 คน ประชาชนถูกตั้งข้อหากระทำความผิดพระราชบัญญัติว่าการลงประชามติรับรัฐธรรมนูญจำนวน 41 คน และประชาชนจำนวนอีก 390 คน ถูกตั้งข้อหาฝ่าฝืนประกาศและคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ห้ามชุมนุมทางการเมือง มีประชาชนที่ถูกเรียกรายงานตัวและปรับทัศนคติ มีผู้ที่ถูกข่มขู่ คุกคามและติดตาม อย่างน้อย 1,138 คน กิจกรรมสาธารณะถูก คสช. หรือเจ้าหน้าที่ทหารปิดกั้นและแทรกแซง อย่างน้อย 264 กิจกรรม มีกลุ่มองค์กรชาวบ้าน/ชุมชน หรือประชาสังคม ที่ถูกปิดกั้นการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างน้อย 66 กลุ่ม (ประชาไท, 19 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลบางส่วนข้างต้น ทำให้ไม่แปลกใจที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งวิเคราะห์ก่อนการเลือกตั้งว่า พรรคพลังประชารัฐจะชนะพรรคเพื่อไทย เช่น ผลสำรวจประชามติของสังคีต พิริยะรังสรรค์ คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต ระบุว่า พรรคพลังประชารัฐจะชนะและได้คะแนน 8.310 ล้านเสียงหรือนับเป็น 21.5% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับ 7.045 ล้านเสียงหรือนับเป็น 18.3% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและอันดับสามคือพรรคเพื่อไทยจะได้รับ 6.532 ล้านเสียงหรือนับเป็น 16.9% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (โพสต์ทูเดย์, 17 กุมภาพันธ์ 2562) ไม่เพียงเท่านั้น แกนนำพรรคพลังประชารัฐคนหนึ่งถึงขั้นประกาศว่า “รัฐธรรมนูญดีขึ้นมาเพื่อพวกเรา” (คม ชัด ลึก, 19 พฤศจิกายน 2561) ส่วนสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ประธานยุทธศาสตร์พรรคพลังประชารัฐประจำภาคอีสาน กล่าวมั่นใจว่า พรรคพลังประชารัฐจะชนะถล่มทลายในภาคอีสานและชนะทั้ง 10 เขตของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งหากไม่เป็นไปตามนี้ ตนเองประกาศจะเลิกเล่นการเมือง (ข่าวสด, 6 กุมภาพันธ์ 2562) ขณะที่เอกราช ช่างเหลา ประธานยุทธศาสตร์พรรคพลังประชารัฐภาคอีสานตอนบน กล่าวมั่นใจเช่นกันว่า พรรคพลังประชารัฐจะคว้าที่นั่งในภาคอีสานตอนบนจำนวนมากและชนะทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่น (แนวหน้า, 5 กุมภาพันธ์ 2562)

อย่างไรก็ตาม ผลการเลือกตั้งทั่วไปปรากฏว่า แม้พรรคพลังประชารัฐจะสามารถรวบรวมเสียงกับบางพรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ แต่คะแนนของพรรคถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับคะแนนรวมของพรรคการเมืองที่ประกาศต่อสาธารณะว่า ไม่เอาการสืบทอดอำนาจของ คสช. (ศิวัช ศรีโคงกุล, 2562ก) ในส่วนของจังหวัดขอนแก่นนั้น พรรคพลังประชารัฐชนะเพียง 1 เขตจาก 10 เขต คือ เขตเลือกตั้งที่ 2 ส่วนเขตอื่น ๆ ผู้สมัครพรรคพลังประชารัฐพ่ายแพ้ด้วยคะแนนค่อนข้างห่าง ยกเว้นเพียงเขต 7 ที่สมศักดิ์ คุณเงิน อดีต ส.ส. หลายสมัย และเป็นคนพื้นเพอำเภอหนองเรือ พ่ายให้กับวันวิธ เตาะเจริญสุข เพียงประมาณ 3,000 คะแนน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) นั่นแสดงให้เห็นว่า คนขอนแก่นจำนวนมากไม่สนับสนุนพรรคที่สนับสนุนการสืบทอดอำนาจของ คสช. ในแง่นี้ การเลือกตั้งซ่อมเขต 7 ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562 จึงเป็นความหวังในการแก้ตัวของพรรคพลังประชารัฐ โดยพรรคได้ส่งสมศักดิ์ แข่งกับผู้สมัครของพรรคเพื่อไทยคือ ธนิช มาลีพิทักษ์ อดีต ส.ส. บัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทยและคนพื้นเพอำเภอ

มัญจาคีรี ในช่วงการเลือกตั้งนั้น ทั้งสองพรรคการเมืองต่างระดมสรรพกำลังลงพื้นที่ แกนนำพรรคลงพื้นที่ทั้งปราศรัยย่อยและปราศรัยใหญ่อย่างต่อเนื่อง นักวิเคราะห์หลายฝ่ายระบุว่า คะแนนของทั้งสองคนนี้ค่อนข้างสูสี ยากจะคาดเดาว่าใครจะชนะ ส่วนผลสำรวจประชามติของสถาบันที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในภาคอีสานเปิดเผยก่อนการเลือกตั้งหนึ่งสัปดาห์ว่า ธนิกมีคะแนนความนิยมอยู่ที่ร้อยละ 48 ส่วนของสมศักดิ์อยู่ที่ร้อยละ 46 (สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2562)

กระนั้นก็ดี ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า สมศักดิ์ ได้คะแนน 40,252 คะแนน ชนะ ธนิก มาลีพิทักษ์ ที่ได้ 38,010 คะแนนหรือห่างกัน 2,151 คะแนน ดังนั้น บทความนี้จึงต้องการตอบคำถามว่า เพราะเหตุใดสมศักดิ์ คุณเงิน จากพรรคพลังประชารัฐจึงชนะธนิก มาลีพิทักษ์ จากพรรคเพื่อไทย ทั้งๆ ที่พื้นที่เขต 7 เป็นของพรรคไทยรักไทยเรื่อยมาจนถึงพรรคเพื่อไทยตั้งแต่ปี 2544-2562 (ทั้งจากการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น) โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ถึงแต่ละปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สมศักดิ์ชนะการเลือกตั้งซ่อมดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้สมศักดิ์ คุณเงิน จากพรรคพลังประชารัฐ ชนะ ธนิก มาลีพิทักษ์ จากพรรคเพื่อไทย ในการเลือกตั้งซ่อมเขต 7 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

อาศัยการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก (documentary research) ประเภทของเอกสาร ได้แก่ หนังสือวิชาการ บทความวิชาการ บทความวิเคราะห์ข่าว หนังสือพิมพ์ ตลอดจน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับแกนนำพรรคเพื่อไทยและพรรคพลังประชารัฐ พรรคละ 1 คน ชาวบ้านในอำเภอหนองเรือ และอำเภอมัญจาคีรี จำนวนอำเภอละ 3 คน รวมถึง เจ้าหน้าที่จากอาสาสมัคร We watch ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนคอยทำหน้าที่สอดส่องการทุจริตการเลือกตั้งจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดประเภทของข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากกว่าหนึ่งทาง และคัดเลือกนำคำสัมภาษณ์ที่สำคัญเพื่อนำเสนอในบทความวิจัยนี้

ผลการวิจัย (Research Results)

หากพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้ ธนิก มาลีพิทักษ์ ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยพ่ายแพ้ จะพบว่า มีหลายปัจจัยสำคัญด้วยกัน ปัจจัยเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นพร้อมกัน จึงมีส่วนอย่างยิ่งยวดต่อผลการเลือกตั้งซ่อมในครั้งนี้

ประการที่ 1 เป็นปัญหาของการเลือกตั้งซ่อมในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย กล่าวคือ หากเปรียบเทียบกับกรเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งแต่อาศัยอยู่นอกราชอาณาจักรและนอกเขตเลือกตั้งสามารถลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าได้ เนื่องจากฐานคิดนี้บ่งบอกว่า สิทธิในการเลือกตั้งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นทรัพยากรร่วมของสังคม อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้ง

ซ่อมของสังคมไทยกลับไม่อนุญาตให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิใช้เสียงของตนเองได้ ดังนั้น เสียงที่หายไปจำนวนมากของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลคะแนน

หากพิจารณาให้ชัดเจนขึ้น จะพบว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 95,049 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 132,765 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.59 ที่น่าสนใจคือ คะแนนของสมศักดิ์ชนะนวัธในอำเภอหนองเรือ โดยชนะ 15,290 คะแนน ต่อ 13,854 คะแนน แม้ว่าธนิช มาสีพิทักษ์ จะชนะที่อำเภอมัญจาคีรี โดยชนะ 12,986 คะแนน ต่อ 10,062 คะแนน จะเห็นได้ว่า ความห่างของชัยชนะถือว่าไม่มากเท่าไรนัก (สมศักดิ์ได้คะแนนมากกว่าในอำเภอหนองเรือ 1,436 คะแนน ส่วนธนิช มาสีพิทักษ์ ได้คะแนนมากกว่าในอำเภอมัญจาคีรี 2,924 คะแนน) ทว่าคะแนนที่มาจากการเลือกตั้งล่วงหน้าปรากฏว่า ธนิช มาสีพิทักษ์ ได้คะแนนถึง 2,724 คะแนนมากกว่าสมศักดิ์ที่ได้เพียง 862 คะแนน ซึ่งถือว่าน้อยกว่าสมควร ไกรพน จากพรรคอนาคตใหม่เสียด้วยซ้ำที่ได้ 1,968 คะแนน ในแง่นี้ คะแนนเสียงในส่วนนี้ของพรรคฝ่ายที่ไม่เอาการสืบทอดอำนาจจึงหายไปมากกว่า 4,500 คะแนนเมื่อโยงถึงการเลือกตั้งซ่อมวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2562 (ศิวัช ศรีโคงกุล, 2562ข)

กล่าวเสริมได้อีกว่า เมื่อการเลือกตั้งซ่อมไม่อนุญาตให้ผู้ที่ยื่นนอกเขตเลือกตั้งสามารถใช้สิทธิล่วงหน้าได้ จึงทำให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยกว่าการเลือกตั้งทั่วไป เนื่องจากคนชนบทจำนวนมากมักทำงานในจังหวัดใหญ่ จึงไม่ต้องการที่จะกลับมาเลือกตั้งเพียงแค่วันหนึ่งวันและกลับไปทำงานต่อ อีกทั้ง พวกเขาเลือกที่จะกลับมาภูมิลำเนาที่เดียวในอาทิตย์ถัดไปคือวันหยุดเทศกาลปีใหม่ ดังนั้น จากจำนวนผู้มีสิทธิทั้งหมดในการเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้คือ 132,063 คน กลับมีผู้มาใช้สิทธิเพียง 81,063 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.38 น้อยกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 จำนวน 13,986 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่น้อยเลยทีเดียว และในจำนวนนี้มีแนวโน้มเป็นอย่างสูงที่จะกาให้พรรคเพื่อไทยเมื่อพิจารณาถึงผลคะแนนดังที่กล่าวไปก่อนหน้านี้

ประการที่ 2 เป็นปัญหาด้านเอกภาพในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคเพื่อไทย หากพิจารณาถึงคุณลักษณะของธนิช มาสีพิทักษ์ ก่อนหน้านั้น แม้ปัจจัยหลักที่ทำให้เขาได้เป็น ส.ส. ถึง 3 สมัย เพราะการที่เขาเลือกอยู่ในพรรคที่อยู่ตรงข้ามกับพรรคที่สนับสนุนคณะรัฐประหาร ก่อนหน้านั้น ธนิช มาสีพิทักษ์ เคยใช้ชื่อว่าประสิทธิ์ เตาะเจริญสุข ลงแข่งขันในนามพรรคมหาชนแข่งขันกับสมศักดิ์ คุณเงินจากพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งปี 2548 ปรากฏว่า สมศักดิ์ชนะอย่างขาดลอยคือ 52,701 ต่อ 13,799 คะแนน แต่เมื่อสมศักดิ์ ในฐานะที่เป็นกรรมการบริหารพรรคต้องถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปีจากกรณียุบพรรคไทยรักไทย สมศักดิ์เลือกที่จะให้ภรรยาชื่อ ประทุมรัตน์ คุณเงิน ลงในนามพรรคเพื่อแผ่นดินในการเลือกตั้งปี 2550 แทนที่จะลงกับพรรคพลังประชาชน ทำให้ธนิช มาสีพิทักษ์ ชนะการเลือกตั้งเพราะอาศัยกระแสพรรคพลังประชาชน เช่นเดียวกับการเลือกตั้งปี 2554 ธนิช มาสีพิทักษ์ จากพรรคเพื่อไทย ชนะจงรักภักดี คุณเงิน น้องชายสมศักดิ์ จากพรรคพรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินด้วยคะแนนที่ห่างมากกว่า 20,000 คะแนน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) กระนั้นก็ตาม การที่พรรคเพื่อไทยจะหวังให้กระแสของพรรคทำให้ชนะการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ถือว่าเป็นเรื่องยาก เนื่องจากนักร้องต้องคดีจำนองจำปาลัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด อีกทั้ง นักร้องไม่ลงพื้นที่เขต 7 เลยเนื่องจากเขาใช้ชีวิตอยู่ในพัทธยา ด้วยการดำเนินธุรกิจ “แม็กซมวไทย” มวไทยที่มีชื่อเสียงระดับโลก (ชวนหาเรื่อง, 10 ธันวาคม 2561)

ในเมื่อนักร้องไม่ได้อยู่คลุกคลีในพื้นที่เป็นเวลานาน กลไกสำคัญในการรักษารฐานคะแนนเสียงให้กับนักร้องจึงคือ น้องชายต่างมารดาคือนายสุรพจน์ เตาะเจริญสุขและอดีตรองฯ สรพิกา เตาะเจริญสุข ในฐานะเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เขตอำเภอหนองเรือ ทั้งสองคนเคยสร้างปรากฏการณ์ล้มแชมป์เก่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในปี 2555 โดยสุรพจน์ได้ 10,978 คะแนน ขณะที่ สรพิกาได้ 10,749 คะแนนขณะที่นายจรัญ คุณเงิน น้องชายสมศักดิ์ คุณเงิน ข้อมูลจากงานของศิวัช ศรีโกคางกุล (2562) อ้างว่า “การทำงานของ ส.อบจ. ทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนให้นักร้องในการลงพื้นที่พบปะชาวบ้านและเข้าร่วมทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ของคนในพื้นที่ จะมีซองเงินที่ระบุชื่อของทั้ง 3 คน (นักร้อง สุรพจน์และสรพิกา) บนซองเสมอ แม้แต่ขณะที่แจกเสื้อ แจกน้ำ แจกอุปกรณ์เครื่องใช้ ตามงานต่าง ๆ จะระบุชื่อผู้แจกเป็นชื่อ 3 คนเช่นกัน รวมถึงการอาศัยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำประชาชนในพื้นที่หนองเรือไปศึกษาดูงานต่างจังหวัด ก็มักจะเลือกไปที่จังหวัดชลบุรี เพื่อไปพบกับนักร้อง” ดังนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าสองคนนี้เป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญในการรักษารฐานคะแนนเสียงให้นักร้อง นอกจากนี้ งานของศิวัช ศรีโกคางกุล (2562) ยังระบุอีกว่า “ฐานเสียงของนักร้องยังมาจากหัวคะแนนที่ถูกควบคุมจากสองคนดังกล่าว โดยอาศัยระบบติดต่อสื่อสาร 3 ชั้นด้วยกัน ชั้นแรกคือ ทีมเอ เป็นแกนนำหมู่บ้านละ 2 คน คอยทำหน้าที่ดูแลทีมบี คือประชาชนผู้มีบทบาทในหมู่บ้านประมาณ 30 คน และทีมเค เป็นหัวคะแนนในระดับตำบลที่ต้องดูแลทีมเอและทีมบี ตลอดจน ทำงานในสำนักงานพรรคของนักร้องด้วย สมาชิกทีมเคจะได้รับเงินเดือนทุกเดือน ประเด็นนี้จึงทำให้นักร้องรักษารฐานเสียงของตนเองไว้ได้อย่างต่อเนื่อง แม้ตนเองไม่ได้อยู่ในพื้นที่เท่าไรนัก”

ผลที่ตามมาเมื่อนักร้องต้องพ้นสภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชื่อของสุรพจน์ เตาะเจริญสุข จึงเป็นหนึ่งในตัวเลือกของพรรคเพื่อไทยในการลงแข่งขันแทนนักร้อง ซึ่งนักร้องมีความปรารถนาให้ส่งสุรพจน์ลงเช่นกัน ส่วนพรรคเพื่อไทยต้องการส่งนักการเมืองที่เคยมีประสบการณ์ระดับชาติ และมีความใกล้ชิดกับแกนนำพรรคมากกว่า ผลที่ตามมาทำให้พรรคเพื่อไทยมีรายชื่อของผู้ควรได้รับการเสนอชื่อชิงชัยจำนวน 3 คน ได้แก่ 1) อติสร เพ็ญเกษ อดีตรัฐมนตรีหลายกระทรวงและ อดีต ส.ส. ขอนแก่นหลายสมัย พรรคเพื่อไทยพิจารณาว่า อติสรสามารถเป็นคู่แข่งที่สมน้ำสมเนื้อกับ สมศักดิ์ อีกทั้ง จะเป็นผลดีหากอติสรซึ่งปัจจุบันเป็นโฆษกหัวหน้าผู้นำฝ่ายค้านจะได้ไปทำหน้าที่ปราศรัยในสภา อย่างไรก็ตาม อติสรจำเป็นต้องหลบให้คนที่สองคือ 2) ธนิช มาลีพิทักษ์ ซึ่งเขาเป็นคนมัญจาคีรีโดยกำเนิด ก่อนหน้านั้นในการเลือกตั้งปี 2550 ธนิชใช้ชื่อว่า อุดมศักดิ์ มาลีพิทักษ์ ลงในนามพรรคเพื่อแผ่นดิน สามารถได้คะแนนเสียงถึง 67,886 คะแนน ซึ่งถือว่าไม่น้อย เนื่องจากธนิชเป็นนัก

จัดรายการวิทยุขวัญใจคนรากหญ้า ต่อมา ธนิกได้เป็น ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย จากการเลือกตั้งปี 2554 และเนื่องด้วยข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ที่คาดการณ์ว่าพรรคเพื่อไทยจะไม่สามารถได้รับจำนวน ส.ส. บัญชีรายชื่อ ทำให้ ธนิกปรารถนาลงรับสมัครเป็นตัวแทนพรรคในเขต 7 ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 แต่ปรากฏข่าวว่า ธนิกถูกนวัธทำร้ายร่างกายในการประชุมเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งที่พรรคเพื่อไทยวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2561 เนื่องจากนวัธต้องการลงสมัครแม้จะติดคดีความก็ตาม (เดลินิวส์, 6 ธันวาคม 2561) ดังนั้นพรรคเพื่อไทยจึงไม่ต้องการทำร้ายจิตใจธนิก จึงเลือกเขาเป็นผู้สมัครแทนนวัธ 3) สุรพจน์ เตชะเจริญสุข หากพิจารณาถึงการคลุกคลีพื้นที่ของสุรพจน์ในอำเภอนองเรือ ซึ่งถือว่าเป็นอำเภอใหญ่กว่าอำเภอมัญจาคีรีค่อนข้างมาก จะพบว่า หากพรรคเพื่อไทยส่งสุรพจน์ลงชิงชัย โอกาสที่จะชนะสมศักดิ์ย่อมจะมีเช่นกัน แต่สุรพจน์อาจจะไม่ได้รับคะแนนเสียงจากอำเภอมัญจาคีรีเท่าไรนักเนื่องจากประชาชนที่นั่นต้องการให้ธนิกลงแข่งขัน และภาพลักษณ์ที่เสื่อมเสียของนวัธอาจจะส่งผลให้คะแนนของสุรพจน์ลดลง แม้เขาไม่ได้มีพฤติกรรมเสื่อมเสียใด ๆ ก็ตาม ในที่สุด พรรคเพื่อไทยจึงเลือกธนิกลงชิงชัย แทนนำพรรคเพื่อไทยคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “ทีมงานของสุรพจน์ไม่พอใจพรรคเป็นอย่างยิ่ง นิ่งเฉย ใส่เกียร์ว่าง ไม่สนับสนุนธนิก ตรงนี้ทำให้เสียคะแนนไปไม่น้อย เพราะสุรพจน์ควรจะไต่ลงตามความต้องการของนวัธมากกว่า” (สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2562) ปัญหานี้มีส่วนโดยตรงที่ส่งผลให้ธนิกแพ้สมศักดิ์ในอำเภอนองเรือกว่า 5,000 คะแนน แม้จะชนะสมศักดิ์ในอำเภอมัญจาคีรีกว่า 3,000 คะแนนก็ตาม จากเรื่องราวที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเห็นได้ว่า พรรคเพื่อไทยมีปัญหาในแง่เอกภาพการจัดตัวผู้สมัครและการทำงานร่วมมือกันของเครือข่ายในระดับพื้นที่

ประการที่ 3 เป็นผลมาจากการเป็น ส.ส. เก่าแก่หลายสมัยและเป็นคนหนองเรือโดยกำเนิดของสมศักดิ์ คุณเงิน เขามีพื้นเพมาจากอาชีพเป็นนักกฎหมาย โดยได้เป็น ส.ส. ขอนแก่นสมัยแรกในปี 2531 สังกัดพรรคกิจประชาคม จากนั้นเป็น ส.ส. ติดต่อกันเรื่อยมาจนย้ายมาสังกัดกับพรรคไทยรักไทยและเป็น ส.ส. เพิ่มอีกสองสมัยคือในปี 2544 และ 2548 ก่อนที่จะถูกตัดสิทธิเล่นการเมืองเป็นระยะเวลา 5 ปี จากการที่เป็น ส.ส. ในพื้นที่มานาน และ นับจากไม่ได้เล่นการเมืองโดยตรง สมศักดิ์ได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาเกษตรกรจังหวัดขอนแก่นทำให้เขาครองใจประชาชนในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง แม้คำที่ตลาดสดเทศบาลตำบลหนองเรือคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า แม่ตนเองไม่ชอบพล.อ. ประยุทธ์ แต่ตนเองชอบสมศักดิ์ และอยากให้สมศักดิ์เป็น ส.ส. เช่นเดียวกับแม่คำอีกคนกล่าวว่า “สมศักดิ์เป็นคนเก่าแก่ ลงพื้นที่สม่ำเสมอ เรารู้จักคุ้นเคยกับเขาดี” (สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2562) ด้วยเหตุจากคุณลักษณะและบารมีของสมศักดิ์ จึงทำให้ปัจจัยในการเลือกเขาในฐานะ “ตัวบุคคล” จึงเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ประชาชนในอำเภอนองเรือในฐานะเป็นอำเภอใหญ่และมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าอำเภอมัญจาคีรีแสดงความปรารถนาอยากให้ ส.ส. ในพื้นที่เป็นคนหนองเรือเท่านั้น จึงตัดสินใจเลือกสมศักดิ์ ดังที่ชาวบ้านคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ตนเองอยากให้เลือกธนิก แต่ธนิกไม่ได้เป็นคนหนองเรือ (สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2562)

ประการที่ 4 ปัญหาจากความไม่ร่วมมือของพรรคฝ่ายค้านโดยตรง ในกรณีที่เป็น การเลือกตั้งทั่วไป ปฏิเสธไม่ได้ว่า เป็นเรื่องปกติที่ทุกพรรคการเมืองต้องหาเสียงเต็มที่ โดยพิจารณา พรรคอื่นในฐานะเป็นพรรคคู่แข่ง แต่หากเป็นในกรณีเลือกตั้งซ่อม เรามักพบว่า พรรคการเมืองร่วม รัฐบาลหรือพรรคร่วมฝ่ายค้านจะไม่ส่งผู้สมัครมาแย่งชิงคะแนนกันเอง หากพิจารณาถึงผลการ เลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 โดยพิจารณาคะแนนจาก 10 อันดับแรกของพรรคการเมือง ที่ประกาศนโยบายโดยตรงว่า ไม่เอาพล.อ.ประยุทธ์และไม่เอาระบอบสืบทอดอำนาจของ คสช. จะ พบว่า พรรคเพื่อไทย 29,710 เสียง พรรคอนาคตใหม่ 12,414 เสียง พรรคประชาธิปัตย์ 9,350 เสียง พรรคเพื่อชาติ 1,767 เสียงและพรรคเสรีรวมไทย 1,062 เสียง เท่ากับ 54,303 เสียง ขณะที่พรรคที่ สนับสนุนพล.อ.ประยุทธ์คือ พรรคพลังประชารัฐเท่านั้น ที่ได้ 26,553 คะแนน นั่นหมายความว่า คะแนนที่ชนิกได้คือ 38,010 คะแนน ซึ่งหากทุกพรรคฝ่ายค้านร่วมมือกันในการรณรงค์ให้ประชาชน ในพื้นที่ไม่เลือกพรรคที่สนับสนุนระบอบ คสช. คะแนนข้างต้น อาจจะไม่หายไปกว่า 16,000 คะแนน ในทางตรงข้าม คะแนนของสมศักดิ์ที่ได้ 40,252 คะแนน กลับมาจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ก่อน หน้านี้พวกเขาจำนวนมากได้ลงคะแนนเสียงให้พรรคที่ประกาศไม่เอาระบอบ คสช. เสียด้วยซ้ำ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสามารถเข้าใจได้ไม่ยากนัก เนื่องจากไม่ยากที่จะเห็นพรรคการเมืองผกผันกำลัง รวมกันเพื่อต้องการต่อสู้ให้คนของพรรคอื่นชนะการเลือกตั้ง เนื่องจากจะเป็นภัยต่อผู้สมัครของ พรรคตนเองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป แต่ทว่าการไม่ร่วมมือกันเช่นนี้ ยิ่งเป็นการปิดหูปิดตาให้ฐาน เสียงของตนเองเลือกพรรคที่มีอุดมการณ์ขึ้นพื้นฐานที่แตกต่างกับพรรคของตนเองโดยสิ้นเชิง ให้เข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของฐานเสียงตนเอง ในประเด็นนี้ สติธร ธนานิธิโชติ จากสำนักนวัตกรรม เพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า กล่าวว่า “เห็นได้จากการเลือกตั้งซ่อมใน 2 สนามที่ผ่านมา คือ ที่ จ.นครปฐม เพื่อไทยขอให้ผู้สมัครจากอนาคตใหม่ แต่ก็ไม่ได้ลงไปช่วยในพื้นที่ ทำให้อนาคต ใหม่ต้องใช้กระแสอย่างเดียวกันซึ่งก็ไม่เพียงพอที่จะชนะ เลือกตั้งซ่อมที่ขอนแก่นเหมือนกัน เพื่อไทยมี กลไกในพื้นที่ที่จริงจัง แต่ออนาคตใหม่ไม่ได้ช่วยปลุกกระแสคนรุ่นใหม่ให้มีการเทคะแนนจากพรรคหนึ่ง ไปสู่อีกพรรคหนึ่งทำให้คะแนนสุสีและเพื่อไทยแพ้ไปในที่สุด” (อึ้งใน กลุธิตา สามะพุทธิ, 23 ธันวาคม 2562) อย่างไรก็ตาม พรรคเพื่อไทยอาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากเพียงพรรคอนาคตใหม่ เท่านั้น ควรจะรวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากกาเลือกตั้งก่อนหน้านี้ นาวัน คำเวียง จาก พรรคประชาธิปัตย์ ได้คะแนนถึง 9,350 คะแนน

ประการที่ 5 เป็นปัจจัยโดยทั่วไปของการหาเสียงของพรรคฝ่ายรัฐบาล เนื่องจากการได้เป็น รัฐบาลย่อมสามารถสัญญากับประชาชนว่าจะมีนโยบาย/โครงการใด ๆ ให้กับประชาชนได้เป็น รูปธรรมจับต้องได้มากกว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวคล้ายคลึงกับการเลือกตั้งซ่อมที่เกิดขึ้นในจังหวัด นครปฐมเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ก่อนหน้านี้นี้ที่ประชาชนจากแต่เดิมเลือก ส.ส. ของพรรค อนาคตใหม่เปลี่ยนใจกลับมาเลือกพรรคชาติไทยพัฒนาในฐานะที่เผด็จชัย สะสมทรัพย์ เป็น ส.ส. เก่าหลายสมัยและพรรคชาติไทยพัฒนาเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ทำให้รับประกันถึงความต่อเนื่องใน การบริหารราชการและการนำงบประมาณลงสู่พื้นที่ได้ง่ายกว่าพรรคฝ่ายค้าน หากพิจารณาถึงการ

เลือกตั้งซ่อมในพื้นที่เขต 7 พรรคพลังประชารัฐได้หาเสียงถึงนโยบายของพรรคที่ทำอยู่แล้วและจะทำต่อไปในฐานะที่เป็นพรรครัฐบาล โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาการค้าพืชผลเกษตรกรรมและปัญหาภัยแล้ง ดังที่สตีล ธนาธิวัชิต จากสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า วิเคราะห์ถึงการหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐว่า “หาเสียงด้วยการตอกย้ำนโยบายที่รัฐบาลทำอยู่แล้ว เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และนโยบายด้านการเกษตร ถึงขนาดที่ ร.อ.ธรรมนัส พรหมเผ่า รมช.เกษตรและสหกรณ์ ลงพื้นที่ไปให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยเกษตรกร ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะเกิดขึ้นได้จริงมากกว่าเลือกพรรคฝ่ายค้านที่ไม่ว่าจะได้มาบริหารประเทศเมื่อไหร่” (อ้างใน กุลธิดา สามะพุทธิ, 23 ธันวาคม 2562)

ในทางตรงกันข้าม พรรคเพื่อไทยหาเสียงในประเด็นสาระที่สำคัญต่อหลักการระบอบประชาธิปไตยและพิชภัยถึงการสืบทอดอำนาจของระบอบ คสช. จึงนำเสนอคำขวัญในการหาเสียงคือ “กาโล่ลุง” ซึ่งประชาชนในพื้นที่แม้จะไม่ต้องการให้พล.อ.ประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อ แต่พวกเขาก็ทราบดีว่า ลำพังต่อให้ชนิกชนะก็ไม่ได้สั่นคลอนเก้าอี้ของพล.อ.ประยุทธ์อยู่ดี ขณะเดียวกันแม้พรรคเพื่อไทยจะเน้นหาเสียงถึงความสำเร็จจากนโยบายเศรษฐกิจและระบบสวัสดิการ 30 บาท รักษาทุกโรค ตลอดจน นโยบายต่าง ๆ จำนวนมากในอดีต และแม้ประชาชนจำนวนมากจะถวิลหา นโยบายดังกล่าวจากพรรคเพื่อไทย แต่พวกเขาก็รู้ว่า หากเลือกชนิกเข้าไป พรรคเพื่อไทยก็ไม่ได้บริหารประเทศอยู่ดี อีกทั้ง ไม่แน่ว่าชนิกจะนำงบประมาณลงมาสู่พื้นที่ได้เท่ากับสมศักดิ์หรือไม่ เนื่องจากสมศักดิ์สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นพรรครัฐบาล ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนเลือกสมศักดิ์ แต่คะแนนถ้อยคำที่ห่างชนิกไม่มากนักคือ ห่างกันเพียง 2,151 คะแนน

ประการสุดท้าย เป็นความไม่ชอบมาพากลบางประการเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในการแทรกแซงทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม พรรคเพื่อไทยระบุว่า มีการกำชับให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ (อสม.) โนมน้าวให้ลูกบ้านเลือกพรรคพลังประชารัฐให้ได้ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้อนุมัติเงินจัดสรรให้เกษตรกรในพื้นที่ก่อนการเลือกตั้งเพียงหนึ่งสัปดาห์เท่านั้น บ้างก็มีข่าวว่า ผู้ใหญ่บ้านจำนวนหนึ่งในอำเภอัญญาศิริจ่ายเงินให้กับชาวบ้านเพื่อแลกกับการเก็บบัตรประชาชนของชาวบ้านไว้ ไม่ให้พวกเขาไปเลือกพรรคเพื่อไทย (อ้างใน กุลธิดา สามะพุทธิ, 23 ธันวาคม 2562) ขณะที่ในวันเลือกตั้งยังพบว่ากำนัน ตำบลแม่เมือง อำเภอหนองเรือ ได้เข้าไปในคูหาพร้อมกับยายคนหนึ่งอายุ 86 ปี และกาเลือกพรรคพลังประชารัฐ ทั้ง ๆ ที่ยายคนดังกล่าวต้องการเลือกพรรคเพื่อไทย จนนำไปสู่การแจ้งความดำเนินคดีกัน อีกทั้ง บางหน่วยเลือกตั้งปรากฏรายชื่อของผู้เสียชีวิตไปแล้วจำนวนหนึ่งกลับเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีการสวมรอยคะแนนให้กัน (THE ISAAN RECORD, 22 ธันวาคม 2562) ส่วนข้อมูลจากอาสาสมัคร We Watch พบพิรุณบางประการ อาทิ พบเห็นป้ายโฆษณาหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐติดกับบางหน่วยเลือกตั้ง โดยที่คณะกรรมการประจำหน่วยเพิกเฉย สถานที่เลือกตั้งบางหน่วยมีลักษณะปิดซึ่งอาจจะทำให้เกิดการทุจริตในการเลือกตั้งได้เพราะคนนอกไม่สามารถสังเกตการณ์เลือกตั้งได้ ในหลาย ๆ หน่วยเลือกตั้งพบหวัคคะแนนมาพูดคุยกับชาวบ้านและมาถามชาวบ้านว่าเลือกพรรคใด ได้

เลือกพรรคที่คุ้นกันไว้หรือไม่ หัวคะแนนบางคนมีท่าทีคุกคามชาวบ้านผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งก็ไม่ได้มีการคัดค้านหรือเชิญหัวคะแนนออกไปจากบริเวณหน่วยเลือกตั้งแต่อย่างใด บางหน่วยพบว่าเจ้าหน้าที่ประจำคูหาได้ทำการเข้าไปสอดส่องดูว่าผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงนั้นกาเบอร์ไหนหรือพรรคใดซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น (สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2562)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากปัจจัยที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างน้อย 6 ปัจจัยข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการเลือกตั้งซ่อมในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย ปัญหาด้านเอกภาพในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคเพื่อไทย คุณสมบัติของสมศักดิ์ คุณเงิน ความไม่ร่วมมือของพรรคฝ่ายค้าน การหาเสียงของพรรคฝ่ายรัฐบาล และความไม่ชอบมาพากลของการเลือกตั้งส่งผลให้พรรคพลังประชารัฐชนะการเลือกตั้งในพื้นที่เขต 7 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทำให้สามารถครองที่นั่งได้ 2 เขต จาก 10 เขต จากพื้นที่ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของพรรคเพื่อไทย

คำถามสำคัญตามมาก็คือ คะแนนดังกล่าวบ่งชี้ได้หรือไม่ว่า คนขอนแก่นมีแนวโน้มเปลี่ยนใจเลือกพรรคที่มีอุดมการณ์ขัดกับหลักการระบอบประชาธิปไตย หากพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า กรณีของเขต 7 ประชาชนเลือกด้วยปัจจัยเชิงบุคคลของสมศักดิ์ คุณเงินมากกว่ากระแสพรรคพลังประชารัฐ กรณีดังกล่าวคล้ายคลึงกับผลการเลือกตั้งเขต 2 กรณีของวัฒนา ช่างเหลา อย่างไรก็ดี หากพิจารณาถึงการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ในขอนแก่น จะพบว่า คะแนนเสียงของพรรคที่ไม่สนับสนุนการสืบทอดอำนาจของ คสช. คือ 625,490 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.30 ส่วนพรรคที่สนับสนุน ๆ คือ 226,140 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.80 ส่วนเลือกพรรคอื่น ๆ รวมถึงบัตรเสียและบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนคือ 185,662 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.90 ซึ่งคะแนนดังกล่าวถือว่าห่างกันค่อนข้างมาก (ศิวัช ศรีโสภากุล, 2562ก)

หากพิจารณาถึงภาพใหญ่กว่านั้น ชัยชนะของสมศักดิ์อยู่ภายใต้การออกแบบระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ที่ให้ประชาชนสามารถกาบัตรได้ใบเดียว ต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550 ผลที่ตามมาทำให้ประชาชนไม่สามารถเลือกทั้งคนที่ชอบและพรรคที่ชอบได้พร้อมกัน กรณีดังกล่าวอาจจะไม่ปรากฏเป็นปัญหาในกรณีพื้นที่เขตเมือง ที่ประชาชนตัดสินใจแน่วแน่ว่าจะเลือกพรรคที่ชอบ แม้ไม่รู้จักมักคุ้นกับผู้สมัคร ส.ส. ก็ตาม เช่น จังหวัดกรุงเทพฯ ฯ ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ฯลฯ รวมถึง ขอนแก่นเขต 1 ที่ผู้สมัครของพรรคอนาคตใหม่ชนะการเลือกตั้งโดยอาศัยกระแสพรรคเป็นหลัก แต่หากเป็นพื้นที่ชนบท จะพบว่าประชาชนยังคงผูกพันกับ ส.ส. ในฐานะตัวบุคคล เนื่องจากการคลุกคลีกับชาวบ้าน การไปงานบวช งานแต่ง งานศพ การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวบ้าน ฯลฯ ยังถือเป็นปัจจัยหลักของการเลือกผู้แทน ในแง่นี้เราจะพบว่า อดีตผู้สมัคร ส.ส. พรรคเพื่อไทยหลายรายที่ยังรักษาสถานะในพื้นที่ได้ดี แม้จะย้ายไปอยู่พรรคพลังประชารัฐ พวกเขาก็กังขะอยู่ดี นอกจากนี้ ผลพวงของรัฐธรรมนูญที่อนุญาตให้สมาชิก

วุฒิสภาสมาชิกสามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ มีส่วนสำคัญในการทำให้เสียงของประชาชนและ ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งได้รับความหมาย เพราะยังงังเสียงพรรคพลังประชารัฐยอมได้เป็นรัฐบาลอยู่ดี ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้การเลือกตั้งซ่อมไม่ว่าจะที่จังหวัดใดก็ตาม ผู้สมัครของพรรคพลังประชารัฐจึงได้เปรียบ เนื่องจากสามารถสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับพื้นที่ได้เป็นรูปธรรมมากกว่าพรรคคู่แข่งที่เป็นฝ่ายค้าน

อย่างไรก็ตาม อาจจะยังเร็วเกินไปที่จะชี้ชัดได้ว่า การเลือกตั้งทั่วไปในครั้งหน้าพรรคใดจะชนะการเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่นทั้ง 10 เขตบ้าง เนื่องจากกระแสของพรรคเพื่อไทยยังคงครองใจคนจังหวัดขอนแก่น แต่ด้วยข้อจำกัดของพรรคเพื่อไทยคือ การไม่ได้เป็นรัฐบาลมาเป็นเวลานาน ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เคยเห็นผลงานการบริหารประเทศของรัฐบาลพรรคเพื่อไทยในอดีต รวมถึงภาพลักษณ์ของพรรคในการไม่สู้อย่างจริงจังกับระบอบรัฐประหาร ต่างจากพรรคอนาคตใหม่ที่ประกาศล้างทุกมรดกของ คสช. อนึ่ง พรรคอนาคตใหม่ได้คะแนนเสียงจากชาวขอนแก่นทั้งจังหวัดจากการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ถึง 185,895 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.92 (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) ซึ่งถือว่าไม่น้อยและสร้างความหวาดหวั่นให้กับพรรคเพื่อไทย ขณะที่คะแนนความนิยมของพรรคพลังประชารัฐ ขึ้นอยู่กับความได้เปรียบของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 กระนั้นก็ดี ปัจจัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉิน ความเอื้อมระอาในผู้นำ ฯลฯ จะเป็นตัวชี้วัดในอนาคตว่า สังคมไทยรวมถึง ชาวขอนแก่นปรารถนาจะเห็นสังคมไทยในอนาคตเป็นแบบใด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลธิดา สามะพุทธิ, เลือกตั้งซ่อมขอนแก่น : วิเคราะห์ความพ่ายแพ้ของเพื่อไทย – ชัยชนะของพลังประชารัฐ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.bbc.com/thai/thailand - 50890566>, [23 ธันวาคม 2562].
- ชนิษฐา เทพจร (2561, 30 สิงหาคม). 2 ปีพุ่มบเหยียบพันล้าน เพื่อ "งานปรองดอง" สุดท้าย ได้แก่ ภาพลวงตา. **กรุงเทพธุรกิจ**, หน้า 14.
- ข่าวสด, จัดหนักส่งท้ายปี อัดฉีตเงินเข้าบัตรคนจน บรรเทาภาระ เพิ่มกำลังซื้อ หวังเกือบ 2 พัน!, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.khaosod.co.th/breakinnews/news_1902546, [2 ธันวาคม 2562].
- ข่าวสด. (2562, 6 กุมภาพันธ์). การเมืองขอนแก่น อนาคตสุริยะ จังหวะเรื่องกิจ เดิมพันการเมือง. **ข่าวสด**, หน้า 6.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สถิติการเลือกตั้ง, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ect_th/news_all.php?cid=13, [2563].
- คม ชัด ลึก, รัฐธรรมนูญใหม่เพื่อพวกเรา ???, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/news/scoop/352831>, [19 พฤศจิกายน 2561].

ชวนหาเรื่อง, นวัธ อดีตส.ส.เขต 7 ขอนแก่น “พยัคฆ์ร้ายไทยธิบ” กลางวงประชุมเพื่อไทย,

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.chuanharuang.com/content/277/>, [10 ธันวาคม 2561].

เดลินิวส์. (2561, 6 ธันวาคม). ปัดอดีต ส. ส.ทะเลาะ. **เดลินิวส์**, หน้า 2.

ไทยโพสต์, กต.เคาะแล้ววันเลือกตั้งซ่อม ส.ส. เขต 7 ขอนแก่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://www.thaipost.net/main/detail/51072>, [25 พฤศจิกายน 2562].

แนวหน้า. (2562, 5 กุมภาพันธ์). โอ๊คไพล่น้ำ‘พท.’สมัครขอนแก่น ‘พปชร.’กร้าวกวาดเก้าอี้ยก
จังหวัด. **แนวหน้า**, หน้า 7.

ประชาชาติ, บิ๊กตุ้ยจอร์ 4 ปี 9 จังหวัด มัดจำ 1.8 ล้านล้าน หยั่งเสียงเลือกตั้ง, [ออนไลน์],

แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/politics/news-160073>, [17 พฤษภาคม 2561].

ประชาไท, สถิติคุกคามประชาชนยุค คสช. นับพัน ศูนย์ทนายความฯ ชี้ต้องจัดการกฎหมายที่ออก
โดย คสช., [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://prachatai.com/journal/2018/05/76985>, [19 พฤษภาคม 2561].

โพสต์ทูเดย์, ผลโพลเผย “พลังประชารัฐ” ครองคะแนนนิยมสูงสุด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://www.posttoday.com/politic/news/580507>, [17 กุมภาพันธ์ 2562].

ศิวัช ศรีโกคางกุล. (2562ก). การเลือกตั้งทั่วไป 2562: พรรคเพื่อไทยกับการสูญเสียที่นั่งในจังหวัด
ขอนแก่น. **วารสารการบริหารปกครอง**. 8 (2), 285-316.

ศิวัช ศรีโกคางกุล. (2562ข). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรม การเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ ฯ สถาบัน
พระปกเกล้า.

Kongkirati, P. & Kanchoochat, V. (2018). The Prayuth Regime: Embedded Military and
Hierarchical Capitalism in Thailand. **TRaNS: Trans-Regional and -National
Studies of Southeast Asia**. 6(2), 279–305.

THE ISAAN RECORD, เลือกตั้งซ่อมเขต 7 ขอนแก่นคึกคัก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://isaanrecord.com/2019/12/22/thailand-election-2019/>, [22 ธันวาคม 2562].